

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, доктора медичних наук,
завідувачки кафедри хірургії № 2 з курсом «Основи стоматології» ВНМУ
ім. М. І. Пирогова, професора ЗВО

Покидько Марії Іванівни на дисертаційну роботу аспіранта кафедри
хірургії № 1 ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Хуссейна Мустафи Бассам Мустафи на тему:

**«Профілактика та лікування ускладнень шийного анастомозу при
езофагопластиці»**, подану до

захисту у створену для разового захисту спеціалізовану Вчену раду
ДФ 05.600.062, що утворена згідно наказу ректора ЗВО Вінницького
національного медичного університету ім. М.І.Пирогова № 74 від 02 вересня
2022 на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова № 1 від
02 вересня 2022 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового
захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22
«Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

1. Актуальність обраної теми дисертації

Хірургія стравоходу пройшла довгий історичний шлях і до цього часу залишається одними з найбільш складних оперативних втручань торакоабдомінальної хірургії з високими відсотками ускладнень і летальності. В останні десятиліття стали широко використовуватися сучасні технології діагностики та лікування захворювань стравоходу, такі як ендоскопічні методи діагностики з біопсією, комп'ютерні технології, різні методи дисекції тканин, розроблені та удосконалені методи езофагопластики, способи формування стравохідно-органичних анастомозів з використанням спеціалізованих шовних і пластичних матеріалів, апаратних степлерних анастомозів. Не дивлячись на їх застосування та впровадження останніх сучасних наукових досягнень ряд не вирішених питань залишається до цього часу. Важливим заходом щодо попередження виникнення неспроможності швів є прогнозування, яке має

здійснюватися ще на етапі доопераційної підготовки. Перш за все, має значення та патологія, з приводу якої буде виконуватись оперативне втручання. Як правило, це стриктури стравоходу доброякісного чи злоякісного генезу.

В післяопераційному періоді серед ускладнень найбільш часто спостерігаються неспроможність швів та стриктури шийного езофаго-органного анастомозу. Частота виникнення неспроможностей шийного езофаго-органного анастомозу сягає 15%, а стриктур – 10 %. Неспроможності анастомозів призводять до виникнення таких ускладнень, як: плеврит, емпієма, що може бути причинами важкої ендогенної інтоксикації та підвищення термінів післяопераційного періоду, госпіталізації та збільшення післяопераційної летальності.

Стриктури частіше всього розвиваються, як наслідок неспроможності шийного анастомозу. Звичайно має значення спосіб вибору езофагопластики, вид анастомозу, технічні особливості виконання етапність пластики, використання певного виду шовного матеріалу. У лікуванні неспроможностей та стриктур стравохідно-органичних анастомозів доведена ефективність стентування за допомогою нітинолових стентів з покриттям, які саморозширюються. Перспективною є методика стентування з використанням біодеградуєчих стентів.

Таким чином до сьогоденного часу відсутній оптимальний спосіб формування шийного езофаго-органного анастомозу, при якому був би мінімальний ризик виникнення його ускладнень. Відсутні надійні методи прогнозування та фактори які впливають на неспроможність анастомозів. Недостатньо досліджені рівні цитокінів у хворих з неспроможністю шийних анастомозів. Немає чіткої, єдиної діагностично-лікувальної тактики при стриктурах стравоходу та при ускладненнях з боку шийного анастомозу.

Тому, дисертаційна робота Хуссейна Мустафи Бассам Мустафи «Профілактика та лікування ускладнень шийного анастомозу при езофагопластиці» є надзвичайно актуальною, оскільки спрямована на вирішення завдання покращення результатів хірургічного лікування пацієнтів з неспроможністю та стриктурами шийного анастомозу у хворих зі

стенозуючими захворюваннями стравоходу шляхом раннього виявлення, прогнозування ускладнень та розробки комплексної програми лікування.

2.Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача

Дисертація Хуссейна Мустафи Бассам Мустафи подана до розгляду як закінчене наукове дослідження. Робота присвячена актуальній темі хірургії, містить наукову новизну та має велике практичне значення і присвячена підвищенню ефективності діагностики та хірургічного лікування пацієнтів з неспроможністю та стриктурами шийного анастомозу. Дисертаційне дослідження та опубліковані наукові праці здобувача виконані і підготовлені на високому науковому рівні і базуються на достатній для вирішення поставлених задач (їх п'ять), кількості клінічних спостережень (116 пацієнтів з патологією стравоходу), кількості наукових публікацій. Результати дисертаційного дослідження висвітлені в 13 друкованих працях (одноосібно – 2), із них 6 – у наукових фахових виданнях (4 – у виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз, 1 – в іноземному періодичному виданні), 1 – у виданні, що включено до міжнародної наукометричної бази Scopus, 4 – у матеріалах науково-практичних конференцій, 2 патентах України на корисну модель. Окрім цього, результати роботи доповідались на різних наукових конференціях.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

В представленому дисертаційному дослідженні обґрунтовано і клінічно визначено тактику клініко-інструментальної діагностики і лікування пацієнтів з неспроможністю та стриктурами шийного анастомозу. Уточнено наукові дані про етіопатогенетичні чинники, які впливають на неспроможність виникнення анастомозів.

Автором була розроблена прогностична математична модель на основі логістичної регресії виникнення післяопераційних ускладнень з визначенням

груп ризику неспроможності і стриктури шийного езофаго-органного анастомозу.

Доповнено нові дані динаміки рівня цитокінів (6,4,10), які є прогностично значущими критеріями у діагностиці розвитку ускладнень шийного анастомозу. Останні тісно корелюють з даними щодо стану мікрофлори ділянки неспроможності швів шийного анастомозу та ротоглотки при рубцевих стриктурах стравоходу. Тому дисертант запропонував для зменшення гнійних процесів доцільність періопераційної санації порожнини ротоглотки і ділянки неспроможності швів розчином декаметоксину.

Автором розроблено ряд способів профілактики ішемічних ускладнень трансплантатів для езофагопластики (патент України на корисну модель № 141214 від 25.03.2020), та розроблений спосіб формування апаратного шийного езофаго-органного анастомозу (патент України на корисну модель № 132523 від 25.02.2019).

Дисертантом запропонована комплексна програма оперативного лікування з ретельною передопераційною підготовкою пацієнта поряд з виконанням алгоритму передопераційної діагностики та алгоритму лікування, медикаментозного способу профілактики розвитку ішемічних змін у трансплантаті, інтраопераційного використання удосконалених особливостей мобілізації при створенні шлункової трубки та товстокишкового трансплантата, розробленого апаратного способу формування шийного езофаго-органного анастомозу і лікування специфічних ускладнень шляхом стентування.

В опублікованих працях дисертанта в повній мірі викладені результати основних положень дисертаційного дослідження, висновки і практичні рекомендації, які впливають із них.

4. Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Представлена дисертаційна робота ґрунтується на узагальненні клініко-лабораторних показників і результатів лікування 116 пацієнтів, Основні методи дослідження, які автор використав у роботі, базуються на аналізі

великої кількості джерел провідної сучасної літератури (168 посилань). Отримані результати дисертації сформовані внаслідок застосування сучасних методів обстеження та лікування достатньої кількості пацієнтів з патологією стравоходу. Автор вдало методологічно побудував роботу. Статистичний аналіз отриманих даних проведений коректно і дозволяє використовувати результати роботи у подальшому дослідженні. Висновки, наукові положення та рекомендації, сформовані автором на основі даних власного дослідження з проведенням відповідного статистичного аналізу, що підтверджує їх достовірність, є логічним підсумком отриманих результатів дисертації.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Для виконання поставленого перед дослідженням завдання, дисертантом були використані сучасні і високоінформативні методи дослідження. Так, застосовувались результати клінічного спостереження, дані фізикальних методів обстеження. З лабораторних методів - це загальні біохімічні обстеження (загальний білок крові, загальний, прямий і непрямий білірубін крові, фібриноген, визначення рівня інтерлейкінів 6,4,10; методи бактеріологічного дослідження); інструментальні методи включали: рентгенографію органів грудної клітини, ультразвукову діагностику органів черевної порожнини, ендоскопічний метод, комп'ютерну томографію, ангіографію); для оцінки ризику виникнення післяопераційних ускладнень у вигляді неспроможності та стриктури езофаго-органного анастомозу була розроблена математична модель прогнозу їх виникнення, шляхом використання методу логістичної регресії, застосовувались методи статистичної обробки результатів дослідження (варіаційної статистики та кореляційно-регресійного аналізу).

Методи досліджень, які використані в дисертації, повністю відповідають сучасним вимогам до наукових досліджень.

Статистична обробка первинного цифрового матеріалу проведена коректно, підтверджена статистична значимість отриманих

результатів. Дисертант відмінно здійснив огляд літератури та провів порівняння отриманих результатів із відомими дослідженнями. Таким чином, варто відмітити високий рівень виконання поставленої наукової задачі, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

6. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Основні наукові положення дисертації мають важливе теоретичне значення. На основі аналізу і узагальнення отриманих результатів дисертантом виявлено, теоретично обґрунтовано і розроблено загальну стратегію лікування неспроможності шийних анастомозів. Доповнено наукові дані, що при лікуванні хворих з неспроможністю і стриктурами можна використовувати нітінолові стенти. Все це відкриває нові можливості для діагностики і лікування ускладнень шийних анастомозів. Дисертантом розроблений спосіб формування езофаго-органного анастомозу, що дозволило зменшити частоту виникнення неспроможності швів і стриктур шийного езофаго-органного анастомозу, знизити післяопераційну летальність, скоротити тривалість післяопераційного періоду та термін перебування в стаціонарі.

Дисертація є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри хірургії № 1 з курсом урології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова на тему: «Розробка оптимальних методів хірургічного лікування та профілактика післяопераційних ускладнень у хворих з захворюваннями органів грудної та черевної порожнини з використанням мініінвазивних технологій», номер держреєстрації № 0118U005500.

7. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці

У представленому дисертаційному дослідженні запропоновані і адаптовані до потреб практичної охорони здоров'я алгоритми організаційних, діагностичних та лікувально-тактичних заходів що до лікування хворих з неспроможністю та стриктурами шийних анастомозів, що дозволить використання результатів дисертації в практичній медицині.

Отримані результати роботи використовуються у практичній роботі відділення захворювань стравоходу та шлунково-кишкового тракту, відділення хірургічних інфекцій ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В.Т. Зайцева НАМН України»; у клінічному високоспеціалізованому хірургічному Центрі з малоінвазивними технологіями і клінічному Центрі торакальної хірургії КНП «Вінницька обласна клінічна лікарня ім. М.І. Пирогова ВОР»; в клініці абдомінальної хірургії Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону. Для виявлення ускладнень з боку шийного анастомозу була розроблена прогностична логістична модель виникнення післяопераційних ускладнень з визначенням груп ризику неспроможності і стриктури шийного езофаго-органного анастомозу.

8. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності

За результатами перевірки дисертаційної роботи та наукових публікаціях програмою «Strikeplagiarism» встановлено, що текст є оригінальним, не виявлено плагіату, самоплагіату, фабрикування, фальсифікування даних чи будь яких інших порушень принципів академічної доброчесності.

9. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Таким чином, дисертаційна робота Хуссейна Мустафи Бассам Мустафи на тему: **“Профілактика та лікування ускладнень шийного анастомозу при езофагопластиці”**, що представлена на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», є завершеною, самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка містить нові науково обґрунтовані результати, що дозволяють розв'язати актуальну задачу – покращення результатів хірургічного лікування пацієнтів з неспроможністю та стриктурами шийного анастомозу у хворих зі стенозуючими захворюваннями стравоходу шляхом раннього виявлення, прогнозування ускладнень та розробки комплексної програми лікування.

За своєю актуальністю, методологічним підходом до вирішення поставлених задач, науковою новизною та практичним значенням отриманих

результатів дане дослідження є науковою роботою, що виконана на високому науково-методичному рівні. Дисертаційна робота у повній мірі відповідає вимогам до дисертації доктора філософії, які зазначені у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та вимогам до оформлення дисертації відповідно до наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а **Хуссейн Мустафа Бассам Мустафа** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент :

д.мед.н., професор ЗВО,
завідувачка кафедри хірургії №2
з курсом «Основи стоматології»
ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Марія ПОКИДЬКО